

Питання практичного заняття за темою № 1

Загальні засади складання кримінальних процесуальних документів

1. Поняття, сутність та ознаки кримінальних процесуальних документів.
2. Класифікація кримінальних процесуальних документів.
3. Юридичне та доказове значення процесуальних документів.

Практичні кейси

1. Порухнення обов'язку мотивованості

Фабула:

Слідчий склав Постанову про закриття кримінального провадження за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України. В описово-мотивувальній частині вказано лише: "В ході досудового розслідування не здобуто достатніх доказів для повідомлення особі про підозру, тому провадження підлягає закриттю". Скаржник (потерпілий) вважає, що слідчий не оцінив належним чином його показання.

Питання:

Яку вимогу до процесуальних документів (законність, обґрунтованість, мотивованість) порушено в даному випадку?

Які обов'язкові елементи (щодо оцінки доказів та встановлених фактів) має містити описово-мотивувальна частина постанови про закриття провадження для дотримання принципу обґрунтованості?

Які наслідки для юридичного значення документа має відсутність належної мотивованості постанови про закриття, і який процесуальний механізм передбачено для захисту прав потерпілого?

2. Порухнення реквізитів та процесуальної форми

Фабула:

Під час обшуку було складено Протокол обшуку. Однак слідчий вказав лише дату, але не вказав точний час початку і закінчення слідчої дії. Крім того, на останній сторінці замість підпису слідчого та понятих стоїть лише штамп відділу поліції, а підписи знаходяться на окремому аркуші, який не прошитий до основного тексту протоколу.

Питання:

Які обов'язкові реквізити процесуального документа, що фіксує слідчу дію, порушено?

Як недотримання письмової форми (відсутність прошиття, підписів) та порушення вимог до обов'язкових реквізитів впливає на допустимість та доказове значення Протоколу обшуку?

Які норми КПК України регулюють вимоги до форми та порядку фіксації процесуальних дій, і чому дотримання цих норм є критичним?

3. Класифікація та юридичне значення

Фабула:

У ході досудового розслідування прокурор вніс до суду Клопотання про арешт майна. Розглянувши клопотання, слідчий суддя виніс Ухвалу про накладення арешту на майно.

Питання:

Назвіть та обґрунтуйте класифікацію обох документів за суб'єктом та змістом/призначенням (рішення, протоколи, клопотання), посилаючись на КПК України.

Визначте та порівняйте юридичне значення кожного з цих документів. Який з них є актом-документом, що створює юридичний факт?

Поясніть, чи є Клопотання прокурора джерелом доказів та в чому полягає його процесуальна функція.

4. Мова кримінального провадження та права особи

Фабула:

Під час проведення допиту підозрюваного, який є іноземцем і не володіє державною мовою, слідчий скористався послугами не дипломованого перекладача, а випадкової особи (працівника поліції, який знає мову, але не має процесуального статусу перекладача). У Протоколі допиту не зазначено відомостей про роз'яснення підозрюваному права на перекладача.

Питання:

Який фундаментальний принцип, пов'язаний із мовою кримінального провадження, порушено?

Які наслідки для законності та доказового значення цього Протоколу допиту має невідповідність вимогам щодо залучення перекладача?

Які норми КПК України забезпечують гарантію прав особи на перекладача та його обов'язкове залучення?

5. Стил ь та юридична термінологія

Фабула:

У Обвинувальному акті прокурор, описуючи фабулу кримінального правопорушення, вжив такі формулювання: "Підозрюваний явно був дуже злий і, керуючись якимось нехорошим мотивом, напаскудив потерпілому".

Питання:

Які вимоги до стилю кримінальних процесуальних документів (офіційно-діловий стиль, точність, нейтральність) порушено?

Поясніть, чому використання однозначної юридичної термінології (замість емоційних та оціночних фраз) є критично важливим для правової кваліфікації та юридичного значення документа.

Як впливає використання емоційно забарвленого та оціночного стилю на ясність, лаконічність та переконливість документа?

6. Цифровізація та використання технічних засобів

Фабула:

Слідчий, проводячи обшук, здійснив запис слідчої дії на особистий мобільний телефон. Запис був збережений у "хмарному сховищі" слідчого, а

до матеріалів провадження долучена лише роздруківка Протоколу обшуку та DVD-диск, на який запис перенесено через два тижні. У протоколі обшуку про застосування технічних засобів не зазначено.

Питання:

Назвіть норми КПК, які регулюють фіксацію процесуальних дій за допомогою технічних засобів.

Оцініть, чи відповідає створений таким чином запис (та DVD-диск) вимогам до додатка до протоколу та чи може він бути визнаний належним джерелом доказів (допустимим) з огляду на порядок фіксації та зберігання?

Поясніть, як повинна бути оформлена фіксація слідчої дії для забезпечення її законності та повноти змісту (згадування у протоколі, порядок зберігання, цілісність, автентичність).

7. Структура документа

Фабула:

Апеляційний суд розглянув скаргу на вирок і виніс Ухвалу. Резолютивна частина Ухвали містить лише фразу: "Вирок районного суду залишити без змін". При цьому описово-мотивувальна частина не містить аналізу основних доводів апеляційної скарги та не пояснює, чому суд відхиляє їх.

Питання:

Яку вимогу до структури та змісту процесуального рішення (Вступна, Описово-мотивувальна, Резолютивна частини) порушено?

Яким чином порушення логічної послідовності та повноти змісту Ухвали впливає на право особи на справедливий судовий розгляд та ефективний засіб захисту?

Які рішення ЄСПЛ щодо права на справедливий суд можуть бути застосовані у цьому випадку і як вони тлумачать межі цієї вимоги??

8. Доказове значення процесуальних документів

Фабула:

Прокурор у суді надав як доказ Постанову про призначення експертизи (як процесуальне рішення) та Висновок експерта (як документ, що фіксує результати досліджень). Адвокат стверджує, що Постанова про призначення експертизи сама по собі не має доказового значення та не є джерелом доказів.

Питання:

Визначте різницю між правовим та доказовим значенням Постанови про призначення експертизи. Чи може вона бути джерелом доказів?

Поясніть, що саме надає доказове значення Висновку експерта: його процесуальна форма (відповідність вимогам до протоколу) чи його зміст?

Яким чином законність процесуального документа (Постанови/Ухвали), на підставі якого проведена експертиза, впливає на допустимість похідного від нього доказу (Висновку експерта) (принцип "плодів отруєного дерева")?